

Pædagogisk læreplan 2023/24'

UDARBEJDET AF FAGLIGT FYRTÅRN OG LEDELSE
I SAMARBEJDET MED PERSONALE

ØNSKEØEN | Moselgade 21.
2300 Kbh.s

Indhold

Hvem er vi?	3
Pædagogisk grundlag.....	3
Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber	3
Børnesyn.....	4
Dannelse og børneperspektiv.....	4
Leg	4
Læring.....	5
Børnefællesskaber	6
Pædagogisk læringsmiljø	6
Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?.....	6
Forældresamarbejde	8
Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?	8
Børn i udsatte positioner	9
Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?	9
Sammenhæng til børnehaveklassen.....	10
Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?	10
Inddragelse af lokalsamfundet	10
Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	11
Fysiske læringsmiljø.....	11
Psykiske læringsmiljø.....	11
Det æstetiske børnemiljø	11
De seks læreplanstemaer	12
Alsidig personlig udvikling	12
Social udvikling	12
Kommunikation og sprog.....	12
Krop, sanser og bevægelse	12
Natur, udeliv og science.....	13
Kultur, æstetik og fællesskab	14
Evalueringskultur	15
Stuemøder	15
Personalemøder og afdelingsmøder	16

Fagligt fyrtårn 16

Hvem er vi?

Ønskeøen er en selvejende, integreret institution med plads til 36 vuggestuebørn og 60 børnehalebørn.

Ønskeøen har tidligere indgået i Klyngen Børnegården i Sundby sammen med Abildgården og Legehjørnet, der også er selvejende, integrerede institutioner.

I dag foregår samarbejdet kun via et netværk på tværs af institutionerne for at skabe gode rammer for børnenes trivsel og udvikling.

Vuggestuen og børnehaven er placeret på hver sin etage. Vuggestuen er placeret i stueetagen, hvor der er 3 stuer med 12 børn og 3 ansatte på hver stue samt en "flyver" om eftermiddagen. Vuggestuen har sin egen legeplads, hvor der er meget skygge i form af træer og buske. Vuggestuens legeplads er placeret lige ved siden af børnehavens legeplads.

Børnehavens 60 børn er fordelt på 3 grupper med ca. 20 børn på stuerne, samt 3 ansatte tilknyttet hver stue. Børnehaven er en delvis udflytter. Vi har brugsret til en spejderhytte i Hareskoven, som vi kører ud til med bus mandag-fredag. De 3 grupper i børnehaven skiftes til at køre ud i skoven hver 3. uge, hvor de så er en uge ad gangen. Børnehaven er beliggende på 1.sal med mange små rum man kan fordybe sig i.

I Ønskeøen har vi madordning. Huset har sit eget køkken med 1 køkkenleder og 1 køkkenassistent. Maden er næsten 100% økologisk. Ønskeøen forsøger at inddrage køkkenet i forskellige pædagogiske temaer, samt i rutinerne i forhold til den pædagogiske læreplan, herunder børnenes Selvhjulpethed og en generel rød tråd i huset. Når børnehaven er i Hareskoven, har de mad med ud til hytten der primært består af hånd-rugbrødsadder, hvilket giver børn og ansatte stor fleksibilitet ift. spontane ture og lign.

Pædagogisk grundlag

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Vores pædagogiske praksis bygger på værdierne:

- Omsorg som omfatter værdierne empati, tryghed, tillid og ansvaret for den anden
- Ligeværd. Vi tager udgangspunkt i menneskers ligeværd, samt den pædagogiske relation gennem dialog, anerkendelse, respekt og tolerance for forskellighed
- Professionel integritet karakteriseret ved værdier som høj faglighed, ansvarlighed, troværdighed og åbenhed
- Social retfærdighed og demokratiske værdier, gennem inddragelse, mangfoldighed, fællesskab og rummelighed

I Ønskeøen arbejder vi med samspil og relationer af høj kvalitet, som er afgørende for at kunne give børnene de bedste betingelser for trivsel, læring, udvikling og dannelse. Barnets selvudvikling er en proces af gensidige relationer. Noget af det vigtigste i relationen mellem børn og pædagogisk personale i Ønskeøen er en tryk tilknytning. Når det enkelte barn oplever nærhed og tæt kontakt til stabile og sensitive voksne, så understøtter det udviklingen af en tryk tilknytningsrelation. Disse gode samspil tager udgangspunkt i barnets intention, behov, perspektiv og interesse. Det betyder, at vi reagerer på børnenes behov og at børnene skal føle sig set og inddraget. Således arbejder vi på at skabe rammer, der understøtter vores fordybelse og nærvær sammen med børnene.

Helt konkret arbejder vi med:

- Tilknytning for at styrke samspelet og skabe en god relation til barnet
- Barnets muligheder for at knytte sig til flere voksne ved at vise interesse og omsorg for barnet på alle tider af dagen både i vuggestuen og børnehaven.
- En følelsesmæssig forståelse for barnets forskellige behov og udvikling.
- Støtte barnets udforskning af omverdenen ved at være en tryk base for det 0 – 6-årige barn.
- At benytte børnefællesskabet i forhold til at styrke de gode relationer til det enkelte barn. Samt holde døre åbne på alle stuer i børnehaven og byde venskaber på tværs af stuer velkomne.

Børnesyn

Børnene skal mødes med åbenhed og nysgerrighed og skal opnå en følelse af at være sit eget værdifulde individ i fællesskabet. Derfor møder vi børnene fordomsfrit med en anerkendende tilgang, og med plads til forskellighed. Vi har fokus på barnets perspektiv, så barnet oplever en følelse af at blive mødt og forstået. Vi arbejder på at skabe en hverdag, som er præget af demokrati og fællesskab og som kan give det enkelte barn en følelse af at blive set og hørt.

Børn har ret til medbestemmelse og medindflydelse i deres hverdag og skal være omgivet af omsorgsfulde, nærværende voksne som understøtter og udfordrer dem i deres nærmeste udviklingszone. Vi skaber de fysiske og psykiske rammer i institutionen, så børnene oplever en udviklingsstøttende og tryk hverdag, med gode relationer som giver børnene forudsætninger for og mod på, at lege, lære og udvikle sig i daginstitutionen.

Dannelse og børneperspektiv

Vores opgave i dagtilbudspædagogikken er at fremme børns dannelse og hjælpe dem på vej til at kunne håndtere, begribe og handle i den verden, de skal begå sig i. Derfor arbejder vi på at skabe trygge og udviklende pædagogiske læringsmiljøer, hvor legen er grundlæggende og tager udgangspunkt i et børneperspektiv. Det vil sige at vi involverer og inddrager børnene i både hverdags rutiner/situationer, børneinitierede aktiviteter og voksenplanlagte didaktiske forløb.

Børnene har medindflydelse på udformningen af dagligdagen og aktiviteterne. Vi lytter og iagttager børnenes verbale/nonverbale kommunikationsformer, så alle børn får medindflydelse. Vi ser forskellighed som en ressource og understøtter hvert enkelte barn i forhold til nærmeste udviklingszone.

I Ønskeøen understøttes børnene i at være nysgerrige på sig selv og hinanden. Som personale agerer vi rollemodeller, og har fokus på en gensidig inspiration børn og voksne imellem, hvilke er med til at udvikle deres selvværd, selvtillid, sociale relationer, kompetencer og dannelsen af deres hele jég samt det enkelte barns selvforståelse.

Leg

I Ønskeøen tager vi leg alvorligt!

I vores tilrettelæggelse af læringsmiljøet og rammerne for lege, spiller både det fysiske miljø, legetøjet, indretningen og atmosfæren en vigtig rolle. Læringsmiljøet i Ønskeøen giver børn i både vuggestue og

børnehave mulighed for at eksperimentere og bruge fantasien, lege forskellige og udviklende lege, samt udvikle på og bruge både emotionelle, sociale, kropslige og kognitive kompetencer.

Vi ved, at børn lærer gennem leg. Der forhandles, indgås kompromisser og løses konflikter. Et af legens kendetegn er, at den bliver til undervejs og at børn derfor kontinuerligt må afstemme med hinanden. Barnets sociale læring finder bl.a. sted, når det iagttager andres leg. Her lærer barnet at afkode legens formelle og uformelle regler, samt komme med flere konstruktive legeudspil der kan bringe barnet ind i legen og hjælpe med at fastholde denne. De fleste børn leger spontant selv, men nogle gange skal legen støttes, guides og rammesættes af voksne for at alle børn kan være med og for at legen udvikler sig positivt for alle børn. Børn er forskellige og har derfor brug for forskellige udfordringer. Det kan handle om både alder, køn, kulturel og social baggrund, samt individuelle interesser.

I Ønskeøen leger vi funktions- og konstruktionslege, symbollege, regel lege, rollelege, parallel- og optræde lege etc. Med mellemrum opstår der en ideologi om hvad 'rigtig' leg er. Vi forsøger at se på hvilke lege der udfolder sig, og vurderer om der er variation og muligheder for alle typer lege. For de voksne gælder det om at udvise en sensitivitet, så man ikke kommer til at stjæle legen, men i stedet bidrage til at legen kan udfolde sig yderligere. Det kan være børnene leger is butik, så kan den voksne spørge: "Har vi nogle penge at lege med, så man kan betale?" Og på denne måde bidrage med ideer, der hjælper legen videre - på børnenes præmisser.

Læring

Læring hos det enkelte barn foregår hele dagen. I den frie leg, i de planlagte aktiviteter, samt i de mere rutineprægede aktiviteter, som frokost, overgange mm.

Ønskeøens nøgleord for læring i daginstitutionen; tryghed, interaktion, relation, nysgerrighed, motivation, fordybelse og proces.

Vi ser tryghed som en forudsætning for at det gode læringsmiljø kan opstå. Gennem interaktion mellem børn og mellem børn og voksne, opstår der rum for læring når vi møder hinanden i vores forskellige syn på hinanden og verden omkring os.

Vi bestræber os på, gennem vores kendskab til børnene og med fokus på barnets perspektiv at skabe læringsmiljøer der vækker børnenes nysgerrighed og motivation, og skaber rum for fordybelse i aktiviteterne. Vi ser det som en vigtig opgave at have fokus på og støtte børnene i processen, fremfor at skulle nå i mål med det færdige produkt eller resultat, da det ofte er i processen læringen opstår.

Børnefællesskaber

Børnefællesskabet er en ressource, som indeholder rigtig mange forskellige kompetencer. Derfor er det vigtigt, at vi hjælper børnene med at spille deres egne kompetencer ind. Alle børn har noget godt og unikt at tilbyde, som andre børn kan lære af. Nogle børn skal have mere støtte end andre i en given kontekst for at deres potentialer og kvaliteter kommer til udtryk.

I Ønskeøen omhandler børnefællesskaber, at børn medinddrages og har medbestemmelse for derved at få medindflydelse på deres eget institutionsliv.

Vi er optaget af, at børnene lærer at se, lytte og forstå hinandens forskelligheder, og det er en af grundene til, at vi har valgt at arbejde i mindre grupper. Mindre grupper har den egenskab, at pædagogen kan se alle børn og fordybe sig i den konkrete situation som udspiller sig, hvad enten det er en leg, maleprojekt eller etablering af en relation mellem to børn som kræver en omsorgsperson.

Vi mener det er vigtigt, at vi har mulighed for at være til stede i mindre grupper, for bedre at kunne støtte børnene i venskaber og relations dannelse. Barnet skal kunne mærke et tilhørsforhold i fællesskabet for at kunne bidrage til det. Det er det pædagogiske personalets opgave, at alle børn har denne oplevelse ud fra hvert sit udgangspunkt.

Det pædagogiske personale strukturerer, organiserer, planlægger og tilbyder aktiviteter for børnene hele dagen, hvor der er tænkt over, hvilke inkluderende indsatser der skal være i en given aktivitet eller børneinitierede leg. Det er det pædagogiske personales opgave, at finde inspirerende emner til udviklingen af børnenes leg og deres fællesskaber, samt at der er voksendeltagelse i legen, hvilket gør at legen varer længere og udvikler sig over længere tid samt giver barn/voksen eller barn/barn et fælles tredje, som udgangspunkt for deres leg og udvikling. Således arbejder vi både på tværs af stuer og børnegrupper inddelt efter alder og kompetencer.

Pædagogisk læringsmiljø

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, som giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Det er essentielt, at børn får en god og tryk aflevering med nærværende voksne, hvor barnet får hjælp til at sige farvel. Der skal være tid til leg og knus, hvis det er det barnet, har behov for. Det er vigtigt, at barnet og familien trives i institutionen. Hele dagen aflæser vi børnenes behov, og agerer ud fra det, de viser os, hvilket er særligt vigtigt i afleveringssituationen.

Tryghed er en forudsætning for et godt læringsmiljø, og derfor er det yderst vigtigt for institutionen, at alle børn føler sig trygge og der er en forudsigelighed i børnenes hverdag.

Hele dagen arbejder vi med at indramme små opsatte legestationer og læringsmiljøer, f.eks. tegnebord, Lego på gulvet eller kaffebord med kopper og kage i legeøkket etc. Vi er opmærksomme på at være i øjenhøjde med barnet og se efter barnets intentioner og følge dem.

Både i vuggestuen og børnehaven er inddelt i flere og mindre forskelligartede læringsrum, som giver børnene mulighed for fordybelse og læring. Det forventes at de voksne positionerer sig efter børnegruppens behov og udfordringer, hvilket vi har særligt øget fokus på i 2023-2025

Læringsrummene/rammerne er blandt andet konstruktionsrum, køkken, dukkekrog og bilhjørne, som er visualiseret og hvor børnene selv kan vælge, hvilken aktivitet de kunne tænke sig.

Ideerne om de små fysiske rammer/legestationer skaber mulighed for nysgerrighed, og lyst til deltagelse for børnene. Vi reflekterer meget over de fysiske rammer og om-rokerer, modellerer og sadler jævnligt om i forhold til børnegruppens behov. Der indtænkes fysiske rammers betydning, dets æstetiske betydning, samt kreative løsninger.

De forskellige daglige, pædagogiske rutiner er læringsrum for børnene, hvor trivsel, udvikling, læring og dannelse kan komme til udtryk. Personalet benytter rutinesituationerne til at skabe stimulerende samspil, præget af nærvær, omsorg, ro og rytme.

I eks. spisesituationen lægges der vægt på, at børnene er selvhjulpne, hjælper hinanden, og lærer om f.eks. hvordan man bruger bestik, hvor kommer maden fra, hvordan lærer jeg at komme op på min stol, spørge om at få vandet, eller give udtryk for at man er mæt.

Gennem hele dagen arbejder vi både med organiserede og spontane læringsrum, som tager afsæt i læreplanstemaerne. Samtidig arbejder vi med mindre børnegrupper både på tværs af alder og stuer, alt efter kompetencer, venskaber o. lign. Den næste tid har vi i højere grad fokus på glidende overgange, læringsmiljø gennem hele dagen, samt organisering af hverdagen.

Vi arbejder med at skabe en bedre balance mellem børneinitierede og voksenplanlagte lege, aktiviteter og rutinesituationer, i forhold til bedre, at kunne støtte og guide børnenes lege med hinanden i større og mindre fællesskaber. Vi arbejder på gennemsuelighed i samarbejde med børnene ift. hvem og hvad de kan lege med, så børn, som oplever udfordringer ved selv at gå i gang, i højere grad kan hjælpes til at deltage i fordybet leg.

Om formiddagen arbejder vi med organiserede læringsrum, der tager afsæt i månedstemaer. Her vægtes læringsprocessen højere end selve målet, eksempelvis i vuggestuen var der planlagt en tur i lokalområdet, hvor børnene skulle øve sig i at tage tøj på i garderoben og gå ved siden af klapvognen. Da børnene kommer tilbage fra turen, begynder de at hjælpe hinanden med at tage tøjet og skoene af.

Det pædagogiske personale følger børnenes spor og dette resulterer i, at de bruger lang tid på denne aktivitet, og de derfor spiser senere end planlagt.

Det er vigtigt for os, at børnene får tid og mulighed for at bruge og styrke deres fantasi i det frie læringsrum. Som voksne er vi observerende, og deltager hvis vi bliver inviteret ind i den børneinitierede leg eller vi kan se, at det vil gavne fællesskabet eller det enkelte barn, hvis der er voksendeltagelse.

Som tidligere beskrevet arbejder vi med tydelige legezoner både inde og ude, samt nærværende og deltagende voksne, så barnet er i et trykt læringsmiljø, hvor det har mulighed for at trives, udvikles og dannes.

Hver eftermiddag har vi planlagt et frit læringsrum, hvor der også er vokseninitierede aktiviteter i form af f.eks. Lego, tegne, perleplader, restaurant eller dukkeleg med voksendeltagelse.

Børnene kan selv vælge de planlagte aktiviteter til eller fra, alt efter deres behov og interesse. Derfor arbejder vi med tydelighed, hvad angår muligheder, som kan give børnene et overblik over legestationer og mulige aktiviteter. Vi arbejder i høj grad med voksen positionering og udvalg af aktiviteter for at understøtte det enkelte barn bedst muligt.

Både vuggestuen og børnehaven arbejder med uge og månedsplaner. Planerne tager udgangspunkt i en rød tråd på hver afdeling om et fælles tema, som alle kommer igennem. I ønsket om at skabe bedre kvalitet arbejder hver stue ud fra børnegruppens behov, samt opmærksomhed på det enkelte barns behov for at understøtte flere forskellige læringsprocesser. Det betyder metodefrihed i forhold til at gå til temaerne på forskellige måder. For eksempel kan en stue arbejde med Danmarkshistoriens vikinger gennem udeliv og risikoleg, hvor en anden stue fordyber sig med emnet, via anden form for fordybelse, ex. gennem biblioteksbesøg og sproglig udvikling.

Det er vigtigt for os, at der er et godt samarbejde i personalet i forhold til roller og opgavefordeling, så det er tydeligt for både børn og personalet selv, hvem der gør hvad, og hvornår. Det er ligeledes vigtigt, at det er tydeligt og organiseret, hvordan evalueringen og refleksionen skal ske i institutionen, så personalet hele tiden får justeret deres tilgang til børnene, og får reflekteret over deres arbejde med børnene, og derved hele tiden bliver klogere på børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse. Vi laver SMTTE på vores temaer og fokuspunkter, og evaluerer løbende på stuerne, samt i fællesskab på afdelingsmøderne.

Vi retter vores blik mod børnenes udbytte af de pædagogiske læringsmiljøer og ikke alene de pædagogiske aktiviteter og planlægningen af dem.

Ex. Kan være at arbejde med en bestemt gruppe børn, så de lærer at mestre noget, de har behov for. Dette kan omhandle at få kendskab til specifikke traditioner, eller børnegruppens sproglige eller alsidige udvikling etc.

Det er en kunst at være god til at lege, og der er mange ting barnet skal øve sig i at mestre som f.eks. dialog, fleksibilitet, samt det at kunne føre og følge. Børns venskaber opstår når de opdager, hvad de kan lære af hinanden i legen. Her bliver vi inviteret ind i børnenes læringsrum, på deres betingelser, i deres leg.

Vi arbejder med bevidstheden om at børn lærer af nærværende og engagerede voksne, der har tid til at understøtte det enkelte barn i leg, læreprocesser og børnefællesskaber.

Alle børn lærer ved, at vi understøtter dem i "den der handler, får kompetencen".

Børn kan mere end vi tror. Hvis vi som omsorgspersoner hjælper børnene med det de selv kan, eller øver sig på, så fratager vi dem læringen. Hele dagen betragtes som et pædagogisk læringsmiljø.

Forældresamarbejde

Hvordan samarbejder vi med forældrene, om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Når vi modtager nye børn i daginstitutionen, modtager vi også nye familier. Det er vigtigt for os at vi fra start af, har fokus på den gode kommunikation og har en anerkendende tilgang til alle familier.

Vi ser og bruger forældrene som en ressource og samarbejdspartner, i forhold til barnets trivsel, læring, dannelse og udvikling.

Forældrene kender deres barn bedst som individ og som fagprofessionelle stifter vi bekendtskab med barnet både som individ og i sociale fællesskaber.

Gennem forældresamtaler, forældremøder, forældreråd og forældrebestyrelse skaber vi en sammenhæng mellem institution og hjem.

Vi tilbyder samtaler til forældrene, hvorpå vi kan få forventningsafstemt samarbejdet, og tale om det enkelte barn. Samtalerne vil være af forskellig karakter, alt efter behov. Alle familier tilbydes en trivselssamtale ca. 3 måneder efter start i institutionen.

Ledelsen står altid til rådighed for samtaler udover det sædvanlige, herunder bekymrede forældre og eller personale. Det kan være både ift. det enkelte barn, men også ift. samarbejdet mellem forældre og personale. Det er altid muligt at tage fat i ledelsen enten på Aula eller kontoret, hvis man som forældre oplever noget i institutionen være svært.

En gang om året afholdes der forældremøder, og mindst fire gange om året afholdes der forældrebestyrelses- og institutionsbestyrelsesmøder.

Vi har daglige dialoger med forældrene både personligt og digitalt, hvor vi bl.a. fortæller om dagens aktiviteter, sociale arrangementer etc.

Vi fortæller om hvilke sange vi synger, samlinger og hvad der rør sig, stort som småt.

Vi benytter os af AULA som digitalt kommunikations- og informationsmiddel. Her skrives bl.a. fredags News og dagbøger, samt lægges billeder op af aktiviteter etc.

I samarbejdet rådgives og informeres der begge veje for, at støtte op om det enkelte barn bedst muligt.

Vi inddrager forældrene i aktiviteter og processer, samt guider forældrene i hvorledes de kan støtte op om det vi laver i institutionen.

Børn i udsatte positioner

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

I vores optik kan alle børn på et tidspunkt i deres institutionsliv komme i udfordringer. Dette kan f.eks. være forældres skilsmisse, deres bedste ven stopper, eller barnets har udfordringer ved at skabe sociale relationer.

Vi støtter, guider og hjælper børnene videre i deres udvikling i et tæt samarbejde med barnets forældre. Når vi skaber et samarbejde med forældre om en fælles indsats, gør det, at barnet mærker hjælpen fra to sider, hvilket fremmer den enkeltes muligheder ift. en intensiv fælles indsats. Det pædagogiske personale har forskellige redskaber, som bliver brugt til at konkretisere udviklingsområderne hos børnene. Dette er ex. sprogvurderinger, TOPI og DPU (Dansk Pædagogisk Udviklingsbeskrivelse). Vi arbejder med handleplaner, pædagogisk hverdagsevaluering og benytter SMTTE modellen som redskab i vores pædagogiske praksis med børnene i dagligdagen.

Derudover arbejder vi med aktionslæring, som går ud på at få sparring fra interne og eksterne samarbejdspartnere omkring personalets handlemuligheder og mønstre i forhold til et barn eller en gruppe eller i forhold til det pædagogiske læringsmiljø.

Vi indhenter løbende inspiration og evaluerer på afdelingsmøder på konkrete eksempler. Det pædagogiske personale søger ligeledes hjælp til sparring både internt og eksternt ved behov fra andre faggruppers besyv eller handlemuligheder, hvilket sker via vores ressourceteam møder, samt institutions- og socialrådgiver. Vi er opmærksomme på at arbejde med børn i mindre grupper, at se barnets initiativer, samt at vi møde hvert enkelt barn forskelligt for at møde dem ens.

Vi arbejder på at indrette et inkluderende læringsrum, så alle børn har mulighed for fordybelse og deltagelse på egne præmisser. Det betyder, at barnet altid kan trække sig fra en aktivitet,

eller at den voksne kan modellere aktiviteten for at støtte barnets deltagelsesmuligheder.

Vi giver børnene mulighed for at deltage på det niveau, der passer til barnet og er som voksne bevidste om vores positionering i forhold til børnegruppen og det enkelte barn. Vi er til stede og guider børnene ved behov. Således forsøger vi at skabe et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.

Sammenhæng til børnehaveklassen

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?

Hver onsdag samles de ældste børn på tværs af stuerne i børnehaven. Her mødes de et fællesskab, som vi kalder for storegruppen. I storegruppen fokuseres der på at forberede børnene på deres kommende skoleliv. Her arbejder vi med at styrke det enkelte barns selvværd (forståelse af 'hvem er jeg' i verden), selvtillid, selvværd, sociale relationer, Selvhjulpethed, samt samarbejdsevner.

Vi sammensætter aktiviteter, små læringsforløb og lege samt mindre opgaver, der understøtter og er i tråd med de forventninger, som barnet senere møder i skolen. Alle børnene i storegruppen besøger skoler og KKFO'er inden skolestart. Det pædagogiske læringsmiljø tilrettelægges for de ældste børn, så det skaber en sammenhæng i overgangen til børnehaveklassen.

Storegruppen tager på ture ud af huset. Her er der fokus på kulturelle oplevelser såsom besøg på diverse museer.

Når vi er på ture med Storegruppen øver vi bl.a. at tage imod kollektiver beskeder, samt brug af offentlige transportmidler i København, som skolen, ønsker vi har fokus på.

Når et barn, som bliver påtænkt skoleudsættelse, deltager barnet i Storegruppen, hvis vi oplever det er udviklende for det enkelte barn. Nogle børn har andre behov, og disse behov vil vi altid tilgodese, fremfor at lade alderen diktere hvilken gruppe barnet bør gå i. Disse overvejelser sker i samarbejde mellem barnets stuepædagog, storegruppe pædagog og forældre.

Indstilles et barn til skoleudsættelse udarbejdes der en specifik handleplan, herunder SMTTE, i samarbejde med evt. støttepædagog, stuepædagog og forældre.

Inddragelse af lokalsamfundet

Vi benytter lokalmiljøet, herunder diverse legepladser sammen med børnene. Børnene får et kendskab til lokalområdet, samt Tårnby bibliotek. I de tilfælde hvor det giver mening, inviterer vi også gerne nogle forældre med.

Vi er tæt beliggende i forhold til Amager Strand og Vest Amager Naturcenter. Derfor er det naturligt, at vi benytter os af de muligheder dette giver, i forhold til vores pædagogiske aktiviteter og temaer.

Når vi har et tema, eller et pædagogisk projekt, ser vi på hvordan vi kan benytte os af lokalområdet til at understøtte projektet. Hvis vi skal bruge materialer, ser vi på, om vi sammen med børnene kan gå på indkøb i lokalområdet eller bruge og indsamle naturens materialer. Vi er også meget opmærksomme på, at børnene bliver trygge ved at køre med metro. Dette er fordi, at metroen i den grad er med til at binde Amager sammen med det øvrige København. Ved jul besøger vi f.eks. den lokale kirke, nærmere betegnet Filips kirken da den er en del af den danske juletradition. Således forsøger vi at inddrage lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Fysiske læringsmiljø

Vi evaluerer løbende på vores fysiske læringsmiljø. Dette gør vi med udgangspunkt i den gældende børnegruppe, og med ønsket om at tilgodese det enkelte barns behov.

Vi indkøber møbler med fokus på en fleksibel indretning; møbler med hjul, møbler med klap op og ned funktion mv. Vi forsøger at skabe et børnemiljø, der inspirerer og motiverer til leg og fantasi med legetøj i børnehøjde som visualiseres med billeder, hvis det ligger i kasser.

Vi udnytter vores fysiske rammer på optimal vis til integration af det fysiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø. Vi roterer møbler og sadler jævnligt om for, at kunne imødekomme børnegrupperes forskelligheder. Hvad der virker for den ene børnegruppe, er ikke nødvendigvis optimal for en anden.

Derfor forsøger vi at ændre legemiljøer og indretning løbende efter behov.

Derudover benytter vi os af vores egne legepladser, samt lokalområdets mange forskelligartede legepladser.

Psykiske læringsmiljø

Vi arbejder på at skabe et rum, hvor der er plads til både det store og mindre fællesskab, samt det enkelte individ. Vi overvejer hvorledes vi bør positionere os i enhver given kontekst i løbet af hverdagen og går forrest som rollemodeller, samt tager ansvar for; den gode tone, en rar stemning, gensidig respekt, tolerance og anerkendelse.

Vi er opmærksomme på børnenes spejling af de voksne, og vi har derfor fokus på vores egen; toneleje, ordvalg, kropssprog, samt egen mimik og gestik. Vi tillader os således at gøre opmærksomme på hinandens praksis i forhold til, at overholde fælles retningslinjer for det psykiske miljø.

Det æstetiske børnemiljø

Vi er bevidste om vigtigheden af et æstetisk børnemiljø, og vi bestræber os på at integrere

det i det pædagogiske læringsmiljø, så rummene er både farverige, rummelige og dækket op til indbydende leg. Vi indretter vores rum, så de understøtter børnenes leg og fantasi, og børnene er med at sætte deres eget præg på stuerne.

De seks læreplanstemaer

Alsidig personlig udvikling

Vi arbejder med mindre børnegrupper både i vuggestue og børnehave. Dette er med henblik på at skabe rammer som giver plads til ro og fordybelse for den enkelte. Vi arbejder med zonen indenfor nærmeste udvikling gennem hele dagen. Vi har øje for at børn oplever små succeser hver dag, samt at opleve det at kunne mestre nye ting. Vi arbejder med legekultur på tværs af alder, køn og stuer i forhold til at barnet kan se og opleve sig selv i forhold til andre individer og omgivelser. Det handler om at give barnet en grundlæggende følelse af, at være en kompetent medspiller i sin omverden. Det gør vi ved at motivere, og finde den enkeltes drive i lysten til, at deltage og mestre. Barnet får hjælp til at sætte ord på egne følelser, og redskaber, i forhold til at kunne håndtere og bearbejde dem.

Social udvikling

Vi vægter legens værdier højt. Vi arbejder didaktisk med legens værdi. Vi værner om, positionerer os, og guider i forhold til barnets leg. Vi vurderer hvor legekompotent det enkelte barn er, samt hvilken form for guidens og voksendeltagelse barnet har behov for. Vi har et øget fokus på vokseninitierede lege, som omhandler at lyse på og tale barnet op, samt understøtte hvad det enkelte barn har at tilbyde, både i forhold til sig selv og til andre. Alle temaer moduleres ud fra børnegruppens behov, interesser og kompetencer. For eksempel kan alle stuer arbejde med natur. Hvor nogle vælger havets dyr, kan andre vælge krible krable ud fra et naturskove- perspektiv. Fælles for alle temaer er, at det er didaktisk tilrette- og planlagt ud fra kompetencer, behov etc.

Kommunikation og sprog

Vi arbejder med dialogisk læsning og sprograppe, samt 'ugler' året rundt. Vi har sproggrupper og sangkufferter i børnehaven, samt historiekuffert og sang/sprog kasse i vuggestuen. Vi er opmærksomme på, at vi er sproglige forbilleder. Vi benytter samlinger og måltider i arbejdet med kommunikation, samt udvikling af ordforråd og sprogforståelse. For eksempel lærer børnene at spørge; 'vil du række mig vandkanden' etc. Der arbejdes med turtagning i forhold til dialogen, og at spørge ind til hinandens oplevelser. Vi lærer børnene de grundlæggende principper i at konversere. Vi guider og låner ud af ord, samt hjælper med at sætte ord på situationer, herunder konflikter og handlemuligheder.

Krop, sanser og bevægelse

Spejderhytten i Hareskoven fylder en stor del for børnehavens vedkommende. Her bruges kroppen på helt andre måder end til hverdag hjemme i institutionen. Her er der rig mulighed for at klatre i træer og lege risikoleg. Der flyttes brænde, bygges huler, ture i krattet på ujævnt terræn. Vi plukker bær og laver mad over bål og sanser sammen.

I børnehaven er der indkøbt Yoga måtter, som vi benytter hertil og vi har små forløb på stuerne og i onsdags grupperne. Derudover benytter vi salen i KKFO'en som er beliggende i huset. Her har vi

mulighed for at bruge kroppen på andre måder, end hvad rammerne tillader i børnehaven. Vi besøger legepladser i nærområdet og bruger turen dertil, at øve at gå på en række. Flere gange i ugen leger vi med sansesand på tværs af stuerne. Vi har hver fredag 'Fredagsdisko', hvor børnene udarbejder, i samarbejde med voksne en musikliste. Vi har indkøbt 'Banacykler', som træner koordinationssevner og benytter legepladsens muligheder til mange forskelligartede lege, der udfordrer børnenes motorik.

I vuggestuen benytter vi bl.a. madrasser til at øve at hoppe og lave kolbøtter på, og bobles figurer, samt sanseplader til at balancere og gå på line på. Børnene øver sig i at vente på tur, bede om hjælp og udfordre deres grænser, og sig selv fysisk.

Børnene går både med sutsko og på bare tæer for at mærke forskellen, og for at få en bedre kropsforståelse; hvordan føles det? Gør det ondt? Kilder det? Hvordan føles det på tæerne? I vuggestuen holder vi, som i børnehaven, fredags fest hvor vi hører musik, danser og bevæger os, laver fagter og danner sociale relationer på kryds og tværs af alder.

Hver dag sanser vi desuden gennem kreative projekter, hvor børnene f.eks. maler med fingrene, hænderne og fødderne, og mærker på diverse tørvarer - pasta, havregryn og ris, hvilket bidrager til fordybelse, gode samtaler og nærvær for alle børn.

I vuggestuen arbejdes der blandt andet med "dagens vejr". Her stilles der spørgsmål til børnene såsom: Skinner solen? Er det varmt? Hvordan føles det? Er det koldt? Hvilket slags tøj skal man have på når det regner? På vuggestuens legeplads er der flere muligheder, hvor børnene kan grave eller finde insekter. Dette danner et godt grundlag for dialog. Vi benytter desuden nærområdet blandt andet ift. de forskellige sæsoner, f.eks. sommer på Amager strand, hvor vi mærker vandet, rører vandmænd, sanser med sand, finder muslinger og løber barfodet på græsset. I Remiseparken kan vi tale om de forskellige dyr, øve at vente på tur ift. at klappe dyrene og modtage kollektive beskeder. Vi går på tur, hvor legepladser bliver udforsket, trafikken italesat - rød, gul, grøn i lyskrydset, larmen fra busser, kraner og ambulancer, og hvor vi følger børnenes spor og interesser. Når børnene bliver ca. 2,6 år, får de også mulighed for at komme med ud i børnehavens udflytter del, som er en hytte i skoven.

Natur, udeliv og science

Tid i naturen er en essentiel investering i både børnenes og naturens velvære. Børn som møder mangeartede naturoplevelser, vokser op som både brugere og beskyttere af naturen.

Forskning tyder på, at den tid børnene bruger i naturen er rigtig godt givet ud. De forskelligartede sanseindtryk i udelivet er stærke og varierede, og kan derfor styrke barnets grundlæggende opmærksomhed og samtidig byde på alsidige oplevelser.

Naturoplevelser giver ikke kun glæde og udfordringer for barnet, mens det befinder sig i naturen. Det kan bl.a. nævnes at den enkeltes indlæringsevne, opmærksomhed, intellektuelle færdigheder, samt motoriske udfordringer styrkes. Ophold i naturens omgivelser fremmer også hjernens mulighed for restitution.

At benytte skoven minder os om, at naturen er en del af vores livsgrundlag, som udover at forsyne os med bl.a. frisk luft og gode udviklende legemiljøer, også fremmer en begyndende forståelse i forhold til at være en del af en større sammenhæng med andre arter og organismer. For eksempel arbejder vi med kendetegn ved de forskellige årstider, samt en forståelse for at passe på dyrene. Børnene får at vide, at vi er gæster i dyrenes skov. Vi taler om, og erfarer dyrelivet og naturens eksistens sammen; når man flytter på en stor træstamme, hvad finder man så, eller hvad er det som løber vådt ned af nåletræerne etc.

I skoven oplever de ansatte, at naturen inviterer til fordybelse og inspirerer til aktiviteter, som kan være med til at mindske børns stress niveau. Der er mindre støj, færre konflikter og i højere grad stimulering i forhold til børnenes kreativitet.

I vuggestuen bruger vi dagligt vores legeplads til fordybelse, frie - og strukturerede lege, og mærker hvordan årstiderne skifter. Børnene er ude i al slags vejr, hvor vi mærker regnen på kinderne, sneen og kulden på hænderne, og solen som varmer kroppen igennem. Vi er ude med en lille gruppe børn ad gangen, som giver tid og plads til fordybelse og nærvær til hvert enkelt barn. Det styrker vores arbejde omkring fællesskabet og det fælles tredje. De store børn bliver tilbydes altid at blive udfordret motorisk på børnehavens legeplads, hvilket giver barnet en følelse af storidentitet.

På legepladsen taler vi med børnene om de små krible krable dyr, f.eks. edderkopper og mariehøner, synger om dem, og om at vi skal passe på dem.

På ture taler vi om, snuser til, kigger på og mærker på både blomster, blade og ser på dyrene i deres naturlige omgivelser. Samtalerne er gode, og tager ofte forskellige drejninger ift. børnenes interesser.

Som nævnt tidligere vil alle børn, når de nærmer sig børnehavetid, tage med en pædagog og 2-3 andre vuggestuevenner med i skoven sammen med børnehaven. Det er både ift. at få oplevelser og fornemmelse af både naturen, fællesskabet og barnets nye tilværelse i sit kommende børnehaveliv. Dette giver barnet en tryghed, når det første møde med udflytter-delen i skoven er med en kendt voksen og vennerne fra vuggestuen.

Kultur, æstetik og fællesskab

I Ønskeøen lægger vi vægt på, at alle børn mærker at være en del af et fællesskab.

Både det store fællesskab, som rummer enten en hel vuggestue eller børnehave, men også de mindre fællesskaber på stuerne og de helt små fællesskaber i små grupper. Alle børn i Ønskeøen skal opleve at være en del af fællesskaber hver eneste dag, og vi som voksne skal støtte op om de små fællesskaber og relationer, som børnene selv skaber i løbet af dagen.

Vi arbejder på følelsen af at være ét hus med den røde tråd. Børnene deltager i fællesskaber på tværs af vuggestue og børnehave. Vi er fælles både i morgentimerne ved servering af morgenmad, samt ved lukketid. De vuggestuebørn som er stoppet med at sove lur, besøger børnehavens legeplads med en kendt vuggestuevoksen. Her bygges der bro mellem den kommende overgang.

Om sommeren har vi mulighed for at være mere sammen på hinandens legeplads. Her er der rig mulighed for at børnene kan besøge hinanden på tværs af afdelingerne, samt mulighed for at børn og voksne kan lære hinanden at kende. Vi er med til at skabe en fælles kultur, hvor vi hjælper hinanden, lytter til hinanden, respekterer hinandens forskelligheder, og hvor der er plads til at være sig selv.

Kulturen i Ønskeøen rummer en række traditioner og begivenheder, som er tilbagevendende hvert eneste år. Fastelavn, Påske, Halloween, Jul, Lucia, fødselsdage og sommerfest er gode eksempler på, hvordan vi bruger netop disse traditioner til at komme nærmere hinanden og til at styrke fællesskabet og kulturen i Ønskeøen. Men det er også i høj grad her vi udvikler vores kreativitet og udfolder vores fantasi.

I børnehaven bruger vi hvert år to måneder på at beskæftige os med Danmarks historien. Her dykker vi ned i historien, besøger museer, læser litteratur, klæder os ud og laver kreative ting i forhold til Danmarks historien. Eksempler på emner kunne være riddertiden, kongerækken, Danmark i 50'erne og vikingetiden. Vi lægger vægt på, at børnene får en forståelse og kendskab til den kultur de vokser op i, så de senere hen har en bedre forudsætning for at forstå og respektere andre kulturer.

Hos os ønsker vi, at børnene har bedst mulig adgang til at udtrykke sig kreativt. Dette kommer til udtryk, når vores sakse, farveblyanter, karton og andet er i børnehøjde og dermed er nemt tilgængelige for børnene. Vi mener, det er vigtigt, at børnene har en følelse af, at de kan gå i gang med en aktivitet, når de har lyst og når de føler inspiration til det. Vi har også udklædningstøj på stuerne, så børnene kan klæde sig ud, lege rollelege og udtrykke sig kreativt på denne måde.

Evalueringsskultur

I Ønskeøen har vi etableret en evalueringsskultur ved at have evaluering som et fast punkt på stuemøder, personalemøder, samt Fagligt fyrtårnes møder. Vi vil implementere begrebet forbedringsarbejde i evalueringen. På denne baggrund vil vi indsamle data løbende gennem vores dokumentation i SMTTE-modeller, samt mere specifikke elementer vi udvælger ift. læringsmiljøet.

Ex. Observationer over data/artefakter – Udvælgelse af specifikke data, som kan give information om evt. forbedringstiltag over vores praksis.

På de pædagogiske dage har vi desuden haft fokus på at få oparbejdet en fælles evalueringsskultur i Ønskeøen. Vi er nået et godt stykke vej, og vi arbejder kontinuerligt videre på at blive bedre til det. Når vi evaluerer på læreplanen, har vi altid størst fokus på vores centrale værdi som er anerkendelse.

Stuemøder

På stuemøderne evaluerer vi vores temaer, og på enkelte børn med særlige udfordringer. Vi bruger praksisfortællinger om vanskelige situationer på stuen, SMTTE og observationer/vejledninger fra støttepædagog.

Praksisfortællinger er en metode, hvor en pædagog får til opgave at observere noget bestemt ex morgenstunden, og derpå, sammen med andre fra personalegruppen, at reflektere over, hvad der vil kunne ændre situationen fremover til gavn for børnene.

SMTTE er et værktøj, som vi bruger i beskrivelsen af enkelte børn og alle projekter. Her beskriver vi: Sammenhæng, Mål, Tiltag, Tegn og Evaluering.

Modellen hjælper os med at få overblik over, hvad vi ønsker at ændre, hvordan vi griber det an og ikke mindst, hvordan vi i vores evaluering kan se, om vi er lykkedes helt med ændringen, eller om vi skal justere yderligere.

Personalemøder og afdelingsmøder

Børnehaven og vuggestuen afholder fælles personalemøder, samt afdelingsmøder separat. Når der er fællesmøder, evaluerer vi fast på vores morgenstund og på overgangen fra vuggestue til børnehave. Herudover er fokus på læringsmiljøet i hverdagen samt fælles temaer.

Når vuggestuen og børnehaven er opdelt, evaluerer vi ligesom på stuemøderne med praksisfor-tællinger. Fortællingerne handler her primært om børn med særlige udfordringer, som stuens personale ønsker sparring på. Vi laver handleplaner sammen på de børn i form af en SMTTE. På den måde får vi et godt overblik over, hvordan vi skal fokusere vores støtte til det barn og evalueringsdelen viser os efter et stykke tid, om vi er nået i mål, eller om vi skal justere vores indsats. Vi laver også her SMTTE på fremtidige projekter.

Fagligt fyrtårn

De to faglige fyrtårne, særligt erfarne pædagoger, afholder jævnligt møder lederen med udgangspunkt i arbejdet med pædagogiske læreplan. Sammen planlægger de, hvordan evaluering af handleplanen skal foregå i praksis på stue- og personalemøder, samt de pædagogiske dage.